

characterization relations) components.

Key words: *mental structure, subordinate concept, notional component, sense center, imagery component, action frame.*

УДК 81'42:811.112.2

Павличко О.О., к. філол. н., доц.

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ГЕНДЕРНА СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ІНФОРМАТИВНОСТІ (на матеріалі журналів “Spiegel” і “Brigitte”)

У статті розглядаються особливості інформаційного тексту з точки зору гендерної лінгвістики. Показано, що гендерна маркованість інформаційного тексту виявляється на змістовно-структурному та стилістичному рівнях, що відображається у виборі аспектів подій опису, систематизації інформаційних блоків, лінгвістичних способах опису подій.

Ключові слова: *інформаційний текст, категорія інформативності, гендерна маркованість.*

Постановка проблеми. Один із головних постулатів феміністської лінгвістики полягає в тому, що мова фіксує картину світу з чоловічої точки зору, тому вона не лише антропоцентрична (орієнтована на людину), а й андроцентрична (орієнтована на чоловіка) [2]. У ній переважають чоловічі форми мови, вторинність і об'єктність жінок. Такі міркування базуються на гіпотезі лінгвальної відносності Сепіра-Уорфа: мова структурує і направляє мислення, тому свідомість людини значною мірою визначається особливостями мови [3]. Таким чином, мова створює картину світу, що опирається на чоловічу точку зору, від особи чоловічого суб'єкта, з погляду чоловічої перспективи, де чоловік визначається знаком «плюс», а жінка

знаком «мінус», постаючи головним чином у ролі об'єкта, у ролі «іншого», «чужого», чи взагалі ігнорується. Представники феміністської лінгвістики стверджують, що мова нав'язує її носіям спосіб пізнання світу, відповідно, і мовні стереотипи нав'язуються суспільній свідомості.

Актуальність дослідження. Враховуючи всі галузі мови, що відображають когнітивні, психологічні і емоційні процеси індивіда, його соціальний статус, а також культурні традиції соціуму, дослідники виокремлюють такі параметри досліджень гендерних відмінностей комунікативної поведінки: тематична спрямованість, інформативність та експресивність. Категорійний статус інформативності досі не ставав об'єктом спеціальних лінгвістичних досліджень.

Аналіз досліджень і публікацій. У сучасних гендерних мовознавчих дослідженнях на Заході виокремлюють зазвичай три основні підходи: трактовка виключно соціальної природи мови жінок та чоловіків і відповідно спрямування на виявлення тих мовних відмінностей, які можна пояснити особливостями перерозподілу соціальної влади у суспільстві; соціопсихолінгвістичний підхід – побудова психолінгвістичних теорій чоловічого та жіночого типів мовленнєвої поведінки та наголос на когнітивному аспекті розбіжностей у мовній поведінці статей. Згідно з дослідженнями А.В.Кириліної, гендерна проблематика в мовознавстві має яскраво виражений прикладний характер - об'єктом гендерних досліджень стають взаємостунки між статтю та мовою. Основною метою таких досліджень є опис та пояснення того, як виявляється в мові стать, які оцінки приписуються в мові чоловікам та жінкам, і в яких семантичних вимірах вони найбільш поширені.

Мета статті. Аналізуючи інформативність як лінгвістичну категорію, ми ставимо собі за мету зосередити увагу саме на гендерному аспекті інформативності як на одній з основних ознак її якісної характеристики у

сучасній німецькомовній пресі.

Матеріал дослідження. Для нашого дослідження ми обрали журнали «Der Spiegel» та «Brigitte». «Der Spiegel» є напевно найвідомішим з щотижневих журналів Німеччини. Сам він репрезентує себе як найпопулярніший суспільно-політичний журнал серед середнього класу Німеччини із одним з найбільших накладів у Європі (1 млн. на тиждень). «The Economist» називає «Der Spiegel» найвпливовішим часописом континентальної Європи. «Brigitte» - один за найпопулярніших жіночих журналів Німеччини вже понад 60 років (журнал наводить цифру 2,7 мільйонів читачок). При аналізі ми звертали увагу на авторство текстів (автори-чоловіки та автори-жінки) та звичайно на цільову групу журналів. І хоча ми не можемо назвати журнал «Der Spiegel» виключно чоловічим, цифри вказують на те, що основною аудиторією журналу є все ж таки чоловіки (з 11,16 мільйонів читачів 61,5% (6,86 млн.) – чоловіки та 38,5% (4,30 млн.) - жінки. Оскільки в цілому розподіл між жінками та чоловіками у мережі приблизно 50/50, то можна стверджувати, що «Der Spiegel» значною мірою розрахований на чоловічу аудиторію (дані по електронному варіанту «Spiegel Online» [4]).

Викладення основного матеріалу. Ми проаналізували близько 50 статей вищеназваних журналів авторів – представників різної статі. При цьому ми розглядали такі параметри: змістовий аспект, структуру статті, генералізацію/конкретизацію інформації, використання образної, емоційно-оціночної лексики та термінології.

У більшості статей, написаних жінками, ми відслідковуємо тенденцію до конкретизації інформації. Наприклад, у статті авторки-жінки, викладеній у рубриці «Суспільство»: *kostbare Pelze; der Reichtum der fünften Avenue; Entwicklung der Arbeits- und Lebensbedingungen*. Яскравий приклад конкретизації, на нашу думку, у рубриці «Наука»: *Am Mittwoch beginnt die*

Tagung des Präsidiums der AdW. Das ist die letzte Tagung des Gremiums in diesem Jahr.

Категорія ж генералізації за нашими спостереженнями притаманна більш чоловічим інформаційним текстам. Характерні приклади генералізації: *Frauen und Männer; Mädchen und Jungen; junge Menschen*. Ми вважаємо, що категорію генералізації інформаційної події можна проілюструвати такими прикладами: *Auch der Anteil von ingenieur-technischen Leistungen steigt überdurchschnittlich. Charakteristisch für das Land ist eine breite Bürgerinitiativen-Bewegung. Heute arbeiten über 2 Millionen Bürger in Bürgerinitiativen mit.*

У процесі нашого дослідження нас зацікавила також структурна система інформаційного тексту, яку обирають для висвітлення тих чи інших подій у світі автори - чоловіки та жінки. На нашу думку, тут також можна виокремити гендерні особливості реалізації категорії інформативності, що виявляються у структуралізації інформаційних блоків. Ми відштовхувались від запропонованої Т.А. ван Дейком схеми інформаційного тексту у роботі «Структура новин в пресі» [1, с. 228–267]. Автор розглядає структуру інформаційного тексту як елемент дискурсу, виявляє імпліцитні чітко визначені і факультативні правила його інформаційної організації в цьому культурному середовищі. До того ж ван Дейк розподіляє інформацію в інформаційному тексті на рівні у відповідності з прагматичним принципом новизни й актуальності. Кожна нова ступінь низхідної схеми відображає зниження новизни та актуальності інформації приблизно на 50% у порівнянні з попередньою.

Аналіз статей дозволяє говорити про таку тенденцію: автори-чоловіки загалом притримуються стислої схеми інформаційного тексту, розробленої Т. ван Дейком: заголовок, вступ, головна подія, коментарі, історія, реакція, наслідки, фон/обставини, тобто розташовують інформаційні блоки у чіткій логічній послідовності. У процесі розгортання маскулінного інформаційного

тексту читач отримує інформацію про головну подію, початок її історії та причини, наслідки, обставини і широкий контекст події, побудованих в логічній послідовності. У статтях авторів-жінок досить часто відсутні фон, обставини, історія, відзначається індивідуальне варіювання інформаційних блоків, а часто й їх злиття. Вибіркова варіативність змістовних блоків у фемінному тексті пояснюється їх більшою інформативною значимістю для авторів-жінок і реалізацією комунікативної інтенції емоційного впливу на читача, апелювання до співчуття.

Аналіз специфіки змістового аспекту статей журналів дозволив нам зробити висновки, що журналісти-жінки часто висвітлюють економічні, політичні і соціальні події, наслідки стихійних лих, криз, але переважно в межах окремої соціальної групи або особистості, висвітлюють особисті і соціальні проблеми постраждалих і жертв надзвичайних подій. Слід наголосити, що змістовий аспект висвітлення події визначений психологічними особливостями сприйняття дійсності чоловіками та жінками. Варто зазначити, що емоційна участь авторів-жінок у події опису пояснює високий рейтинг інформації про різні наслідки стихійного лиха, її реалізацію за допомогою цитування свідків надзвичайної ситуації, які у подробицях описують свої відчуття, переживання, в той час як автори-чоловіки цитують переважно офіційних осіб, констатують дати, імена, цифри, розрахунки (подають прецизійну інформацію).

Висновки. Гендерна маркованість інформаційного тексту детермінується соціокультурними факторами і психологічними рисами, які приписуються соціумом чоловікові як представнику маскуліної субкультури, комунікативному лідеру, який відрізняється незалежним складом розуму, логічністю, раціональністю, об'єктивністю, лінгвокреативною компетенцією, меншим ступенем емоційності, і жінці – як представнику фемінної субкультури, яка відрізняється великим ступенем емоційності, емпатії,

кооперативності.

На конкретних прикладах ми переконались, що ідентифікація гендерних параметрів (змістовно-структурна специфіка, стилістично нейтральна або маркована лексика, конкретизація або генералізація інформації та ін.) інформаційного тексту сприяє категорії інформативності та експресивності. Особливості інформаційного тексту з точки зору гендерної лінгвістики виявляються на змістовно-структурному та стилістичному рівнях, що відображається у виборі аспектів подій опису, систематизації інформаційних блоків, лінгвістичних способах опису подій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ван Дейк, Т.А. Язык. Познание. Коммуникация:– М. : А/О "Издат. группа "Прогресс", 1989 . – 312 с.
2. Кирилина А. В. Гендерная асимметрия в языке / А. В. Кирилина [Електронний ресурс] // Женщина Плюс. - Режим доступу до статті: http://www.owl.ru/win/womplus/2003/01_05/html.
3. Кирилина А. В. Лингвистические гендерные исследования / А. В. Кирилина, М. В. Томская [Електронний ресурс] // Журнальный зал. – Режим доступу до статті: http://magazines.russ.ru/oz/2005/2/2005/_2_7.html
4. <http://meedia.de/2012/11/29/analyse-der-typische-spiegel-online-nutzer/>

Стаття надійшла до редакції 31.08.2018

Pavlychko O.O., Associate Professor, PhD,

Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

GENDER SPECIFICITY OF “INFORMATIVITY” CATEGORY

(based on magazines “Spiegel” and “Brigitte”)

The article focuses on specifics of the information text from the point of view of gender linguistics. The gender marking of the information text is manifested at the structural, semantic and stylistic levels and is represented in the selection of aspects of the events, the organization of information blocks and linguistic ways of describing events.

Key words: *information text, semantics, «informativity» category, gender marking.*

Павлычко О.А., к. филол. н., доц.,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ГЕНДЕРНАЯ СПЕЦИФИКА РЕАЛИЗАЦИИ КАТЕГОРИИ ИНФОРМАТИВНОСТИ

(на материале журналов „Spiegel“ i „Brigitte“)

В статье рассматриваются особенности информационного текста с точки зрения гендерной лингвистики. Показано, что гендерная маркированность информационного текста проявляется на структурно-смысловом и стилистическом уровнях, что отображается в выборе аспектов описанных событий, систематизации информационных блоков, лингвистических способах описания событий.

Ключевые слова: *информационный текст, категория информативности, гендерная маркированность.*

УДК 371.13:81'253

Середа О.М., канд. пед. наук

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

УЯВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ПРО ПРОФЕСІЮ ТА ВИМОГИ РИНКУ

В статті представлені результати емпіричного дослідження, в якому використано метод напівструктурованого інтерв'ю з майбутніми перекладачами-практикантами. Проаналізовані фактори, які впливають на якість практики з погляду студентів. Особлива увага приділяється очікуванням студентів від перекладацької практики, відповідності умов практики до реальних умов праці перекладача. Визначені проблеми, з якими стикаються майбутні перекладачі під час практики.

Ключові слова: *майбутні перекладачі, перекладацька практика в Україні та в Німеччині, уявлення про професію*

Перекладацька компетенція є багатокомпонентним утворенням, її окремі складові фахівець у галузі перекладу вдосконалює протягом всього